

Tárgy: Koncepció a Fővárosi Önkormányzat
új civil rendeletéről

Budapest, 2020. szeptember 8.

Tisztelt Civil Iroda!

Köszönettel vettük a koncepció megküldését alulírott, a Civilizáció koalícióban együttműködő szervezetek részére, és üdvözljük a Főváros nyitottságát a civil részvételre és a civil szervezetekkel való együttműködésre. Egyetértünk a dokumentum preambuluma foglalt alapelvekkel és általános törekvésekkel, és örülünk annak, hogy az önkormányzat felismerte: a civilekkel való együttműködés a város működtetésének, az állampolgárok jóllétének is hasznára válik. Mi is alapvetően fontosnak tartjuk a minél inkább kölcsönösségen alapuló partneri kapcsolat létrehozását, amely mindkét fél elkötelezettségén és törekvésén múlik.

Többünk évtizedes múltú visszatekintő szervezet, amely már korábban jelentős tapasztalatokat szerzett a (többé vagy kevésbé jószándékú) önkormányzati-civil együttműködés terén, és sajnos legalább annyi kudarcot éltünk meg, mint sikert. A jövőbeli problémák és csalódások megelőzése végett ezért fontosnak tartjuk, hogy már most, az előkészítő szakaszban egy minden lényeges kérdésre kiterjedő, egyértelműen megfogalmazott és mindenki által támogatható anyag jöjjön létre, ezért az alábbi kiegészítésekkel és javaslatokkal szeretnénk élni.

Ami hiányzik

1) A pénzügyi alapok: Az aktív részvétel mindkét oldalról, így a civilek részéről is komoly emberi és anyagi erőforrásokat, befektetést igényel. Ahhoz azonban, hogy a sok esetben teljesen vagy túlnyomórészt önkéntes alapon működő szervezetek a rendszeres/folyamatos munka végezhessenek stabil, kiszámítható forrásokkal kellene, hogy rendelkezzenek, amihez nagyban hozzájárulna egy átlátható és elszámoltatható pályázati rendszer működtetése, akár a támogatások, akár feladatellátási szerződések keretében.

A koncepció preambuluma említést tesz a Fővárosi Civil Alapról, azonban a pályázati rendszer működéséről és eljárásairól később nincsen szó. Vagy itt, vagy a civil rendelettel párhuzamosan megalkotandó jogszabályban ezeket mindenképpen le kellene fektetni, hiszen rendezett pénzügyi alapok nélkül a közös munkára épülő egyeztetések rendszere kiépítése szinte lehetetlen. A részletek kidolgozásában szívesen felajánljuk segítségünket, többünk jelentős pályázati-támogatási tapasztalattal is rendelkezik.

2) Párhuzamosságok: A Főváros az elmúlt hónapokban öröndetes módon már több egyeztető fórumot is összehívott civil részvétellel, vagy készül erre a közeljövőben (pl. Idősügyi Tanács vagy az Integrált Településfejlesztési Stratégiához kapcsolódó munkacsoportok). Fontos lenne tisztázni ezek viszonyát a koncepció alapján létrehozandó majdani munkacsoportokkal, a korlátozott kapacitások és erőforrások minél hatékonyabb felhasználása érdekében. Nem feltétlenül a központosítást tartjuk a jó megoldásnak, de a különböző témájukban és tagságukban átfedő fórumok és testületek egymáshoz való viszonyát mindenképpen rendezni kellene.

Ami nem egyértelmű

1) A létrehozandó fórumok és csoportok viszonya: Bár üdvözljük, hogy az önkormányzat nem kívánja egyetlen nagy, formális (és ezért várhatóan gyorsan kiüresedő) testülettel, „letudni” a civilekkel való egyeztetést, hanem a közös szakmai munkára törekszik, a koncepció jelenlegi állapotában nem válik el egyértelműen a munka- és témacsoportok szerepe és mibenléte, a szöveg többféle értelmezésre ad lehetőséget.

Javasoljuk az egyeztetés háromszintű vagy -osztatú fórumának létrehozását:

- a) Bár a koncepció erre nem tesz javaslatot, indokolt lenne egy **elvi-általános, horizontális fórum** vagy testület megtartása. Ennek feladata az önkormányzati-civil kapcsolat általános, stratégiai ügyeire korlátozódna előre- és visszatekintő jelleggel – utóbbi funkciójában véleményezné az önkormányzati-civil partnerség éves értékelését is. Mint ilyen, rendszeren évi egy alkalomnál nem is ülésezne többször. Összetételét tekintve állhat a munkacsoportok tagjainak összességéből vagy az általuk delegált képviselőkből (akiknek száma szintén meghatározandó).
- b) **Szakmai munkacsoportok** a koncepcióban megjelölt három nagy terület szerint. Összhangban a javaslattal, nyilvánvalóan ezekben zajlana az érdemi egyeztetés és munka oroszlánrésze. Éppen ezért kevésnek tűnik az évi kétszeri ülésezés (amelyet az ülések közötti kapcsolattartással is ki kell egészíteni), illetve a megjelölt három témakör mérete miatt valószínűsíthető és ajánlott szűkebb alcsoportok, munkabizottságok megalkotása is.
- c) Ezekkel viszont értelmezésünk szerint nem azonosak a koncepció szerinti **témacsoportok**, amelyek az együttműködés, egyeztetés kevésbé formális, inkább ad-hoc és ezért kevesebb jogosultsággal működő szintjét jelentenek. Így jó, ha minél kevesebb kötöttséggel tudnak működni. (Célszerű lenne továbbá más elnevezéssel jobban megkülönböztetni őket a fentiektől.)

2) A fórumok és munkacsoportok működése: a tiszta és átlátható viszonyok miatt fontosnak tartjuk a működési szabályok előzetes lefektetését – maga a koncepció is viszonylag nagy részletességgel ír bizonyos kérdésekről (pl. a jelentkezésre jogosultak köre), másokat viszont homályban hagy. Véleményünk szerint az alábbiakra mindenképpen ki kell térni a majdani rendeletben:

a) Tagság és taggá válás: Általánosságban egyetértünk azzal, hogy a civil szervezetek bejelentkezés alapján vehessenek részt a közös munkában. Fontos lenne azonban annak megkezdése előtt, és később pl. évente egyszer minden, a KSH-tól lekért adatbázisban szereplő szervezetet külön értesíteni a jelentkezés lehetőségéről.

Problémákat vet fel a nem bejegyzett szervezetek „egyedi meghívással” történő behívása – bár adott esetben ilyen mozgalmak részvétele is fontos lehet, átlátható eljárás nélküli meghívásuk teret adhat - látszólag - önkényes döntésekre is. Javasoljuk ezért a többi felsorolt feltételnek nem megfelelő szervezetek esetében további kritériumok meghatározását (pl. nyilvánosan bemutatott eredmények az adott szakmai területen), már csak azért is mert, a „kellő társadalmi támogatottság” önmagában kevésbé egyértelmű.

Speciális problémát jelentenek a civil szervezeti formában működő különböző üzleti-ipari érdekképviseletek (pl. Gyáriparosok Szövetsége). Nyilvánvalóan diszkriminatív lenne tőlük megtagadni a munkacsoportokba való bejelentkezés lehetőségét, ugyanakkor fontos, hogy a többi résztvevő – beleértve az önkormányzati döntéshozókat is – tisztában legyen azzal, hogy egy-egy civil(nak látszó) vélemény mögött milyen motivációk vannak.

Indokolatlannak tartjuk alsó létszámkorlát (a munkacsoportok esetében 10) meghatározását, hiszen a témák, amelyekkel a munkacsoportok foglalkoznak a fővárosi politika szerves részei, ezért már akár egyetlen szervezet érdeklődése is indokolja az együttműködést. Szintén feleslegesnek tartjuk a korlátozást, mely szerint egy szervezet csak egy munkacsoportban vehet részt: amennyiben küldetése több témakört is érint, és kapacitásai megengedik, miért ne küldjön

egy szervezet résztvevőket több csoportba, gazdagítva annak munkáját? Megfontolandó lehet viszont a felső létszámkorlát a munkacsoport működőképességének megtartása érdekében (pl. 30-40 szervezet) – amennyiben az érdeklődés ezt túllépi, érdemes lehet növelni a munkacsoportok számát a témák szűkítésével.

Végül, túlzó elvárásnak tartjuk azt, hogy ha a tag két egymás követő ülésen nem képviselteti magát, az automatikus kizárást eredményezzen, különösen, ha javaslatunknak megfelelően gyakoribb ülésezésre kerül sor. Az automatikus kizárás csak abban az esetben elfogadható, ha az adott szervezet nem ad indoklást, és nem válaszol a részvételével kapcsolatos megkeresésekre.

b) Ülésezés és kommunikáció: mint fentebb írtuk, a munkacsoportok operativitása szempontjából kevésnek tartjuk az évi két ülést: a várhatóan felmerülő ügyek és témák száma és a naprakészség ennél többet indokolna, pl. negyedévi gyakoriságot. Emellett lehetőséget kellene biztosítani arra is, hogy az önkormányzat mellett a civil tagok is összehívhassák a munkacsoport ülést (pl. legalább 5 tag írásban kezdeményezheti a tanácskozást).

Az ülésezés, személyes egyeztetés mellett alapvetően fontos, és a XXI. században könnyen megoldható a folymatos kommunikáció fenntartása, az írásos egyeztetés is. A rendeletben szabályozni kell ennek módját (pl. a munkacsoportok számára belső e-mail lista, védett tárhely az írásos anyagoknak) és a válaszadási, véleményezési stb. határidőket. Utóbbit az önkormányzatra vonatkozóan is, tehát legyen egyértelmű az egyeztetésben részt vevő civilek számára, hogy a hivatalnak mikor-hogyan kell reagálnia.

c) Belső működési rend: a munkacsoportok zökkenőmentes és hatékony működése csak akkor biztosítható, ha van írásban lefektetett, mindenki által ismert és elfogadott működési rendje, amely kiterjed egyebek mellett a munkacsoportban való döntéshozatal módjára (pl. egy szervezet-egy szavazat, többségi vs. konszenzusos döntés), a kisebbségi vélemény dokumentálására, a képviselőre és koordinációra. Nem szükséges mindezt a rendeletben szabályozni, de jogilag fel kell hatalmazni (és kötelezni) a munkacsoportokat saját működési szabályzatuk megalkotására.

d) Mandátum és kötelezettségek: a koncepció alapján nem egyértelmű, hogy mire van joga a munkacsoportoknak, mi történik az általuk tett javaslatokkal, készített anyagokkal, felvetett ötletekkel? Feltétlenül szükséges lenne, hogy a majdani rendelet egyértelműen szabályozza az önkormányzat kötelezettségeit is arra nézve, hogy miként építi be az egyeztetés eredményeit, hogyan jelez vissza a résztvevőknek, milyen következményekkel jár az egyeztetés elmulasztása vagy figyelmen kívül hagyása? Enélkül a munkacsoportok könnyen kiüresedhetnek, és hamar megszűnhet irántuk a civilek bizalma, ha azt látják, részvételüknek nincsen érdemi hatása vagy következménye.

3) A jogalkotásban való részvétel: minden hazai és nemzetközi tapasztalat arra mutat, hogy a részvétel akkor lesz valódi és tartalmas, ha minél korábbi fázisban megkezdődik, amikor még valódi alternatívák vannak, és nemcsak a részletek alakítására van lehetőség. Ezért javasoljuk a koncepcióban szereplő kétfázisú egyeztetés kiegészítését, egy harmadik, még korábbi lépéssel: már az ötlet, a szabályozási igény felmerülésekor legyen mód és lehetőség az egyeztetésre, akár a munkacsoportokban, akár írásos formában.

A koncepciók és rendeletervezetek véleményezésénél is alapvetően fontos az ésszerű határidők megadása és betartása (mindkét oldalon). E tekintetben némileg aggályosnak tartjuk a főpolgármester jogát az egyeztetés alóli felmentésre sürgősségi alapon – elismerjük, hogy vannak, lehetnek helyzetek, amelyek azonnali intézkedést kívánnak, a pontos és átlátható indoklás azonban ilyenkor is szükséges. Ezekben az esetekben a korrekció lehetőségét szem előtt tartva utólag kellene konzultálni, az intézkedés hatásairól összefoglalót készíteni és közzétenni.

Kisebbségi kiegészítések és javaslatok:

1) A preambulumban mindazon területek felsorolásánál, amelyeken az önkormányzat szolgáltatásokat vásárolhat a civil szervezetektől, hiányoljuk a szegénység, a nemzeti, etnikai és kulturális kisebbségek integrációja, illetve a klíma- és környezetügy felsorolását (tudván, hogy a lista nem taxatív, jelentőségük miatt fontosnak tartjuk ezek megemlítését is).

2) A hivatal és a köztisztviselők felkészítése kulcsfontosságú. Noha ez a preambulumban szerepel, nagyobb hangsúlyt kellene, hogy kapjon, megfelelő erőforrások hozzárendelésével (pl. képzések, érzékenyítő események szervezésére). Régi tapasztalat, hogy hiába a megoly elkötelezett, a célra rendelt szervezeti egység, ha a hivatal többi része nem képes és nem akar együttműködni. Ezzel összefüggésben (mint azt korábbi javaslatunkban is írtuk), hasznos lenne a Civil Iroda egyfajta „ombudsmani” szereppel való felruházása is, az együttműködéssel és részvétellel kapcsolatban érkező panaszok kezelése és kivizsgálása érdekében.

3) Üdvözöljük az önkormányzati épület civilek számára való ingyenes megnyitásának szándékát, azonban nem érthető, hogy mi indokolja ennek korlátozását mind időben (havi 10 óra), mind használatban (témacsoportok ülésezése). Úgy gondoljuk, hogy akár állandó jelleggel létre lehetne hozni „civil szobá(ka)t”, agóra jelleggel, bármiféle civil találkozásokra. Emellett a szervezetek sokszor küzdenek rendezvények megtartására alkalmas helyszínek hiányával – az önkormányzat munkáját, kínálatát is színesíthetné ezek befogadása, számukra terem biztosítása.

A jó önkormányzati-civil együttműködés elméleti és gyakorlati kifejtéséhez ajánljuk még az alábbi, általunk korábban készített kiadványokat és szakmai anyagokat pl.:

https://www.okotars.hu/sites/default/files/helyi_erdek_helyi_ertek.pdf

Bízunk abban, hogy fenti javaslatainkat hasznosítani tudják a rendelet további előkészítésének folyamatában. Együttműködésünket továbbra is felajánljuk, a felmerülő kérdésekre szívesen válaszolunk – akár így, akár személyes (virtuális) egyeztetés formájában!

Üdvözlettel:

